

kell előnyben részesíteni. Megfelelő minőség és nem lényeges árkülönbség mellett elsősorban a helyi vállalkozók ajánlatait kell figyelembe venni. Egyenlő feltételek mellett előnyt kell adni annak az ajánlattevőnek, akinél az összes alkalmazottak között a vitézek, hadirokkantak és hadviseltek nagyobb százalékban vannak.

Az ajánlatokról rendszerint odaitélással kell határozni és a közszállítási szerződés éppen az ajánlat elfogadásának, vagyis az odaitélési határozatnak közlésével jön létre.

Igen nagyfontosságú a 66. §. rendelkezése, amely a gyakorlatban egész bizonyosan még sok vitára fog alkalmat adni. Az általános magánjogi szabály szerint (Mt. 1218. §.) bárki engedményezheti követelését, hacsak az természeténél fogva nincs a hitelező személyéhez kötve, avagy átruházását a felek előre ki nem zárták (1219. §.). A közszállításból eredő követelés természeténél fogva nincs a hitelező személyéhez kötve, a R. ezek átruházását nemis zárja ki, mégis korlátozza — és pedig esetszerűen — annak lehetőségét, amennyiben kimondja, hogy ha a vállalkozó a szerződésből eredő követelést más személyre ruházza át, vagy engedményezi, ennek a megrendelő hivattal szemben csak akkor van jogi hatálya, ha az az engedélyt írásban kifejezetten tudomásul veszi, és csakis oly korlátozások között, amelyek mellett a tudomásulvétel történt. Ezt a módozatot a Mt. nem ismeri. Kimondja ugyanezen §. egy további rendelkezése, hogy az engedményezés tudomásulvételét nem szabad megtagadni, ha a vállalkozó követeléséből az engedményezett összeg vagy annak egy része előreláthatólag kifizethető. Ez a rendelkezés azonban *lex imperfecta*, a rendelet seholsem fűz annak megszegéséhez szankciót. A közhivatalnak tehát nem szabad a tudomásulvételt megtagadnia, ha arra ok nincs, de ha megtagadja, az ellen sem lehet semmitsem tenni. A tudomásulvétel hiánya azonban, úgylátszik, csak relatív érvénytelenséget szül: az engedményezésnek a tudomásulvétel nélkül csak a megrendelő hivattal szemben nincs hatálya, ellenben a felek között joghatályos.

Viszont egyező az általános magánjoggal a 68. §. azon rendelkezése, amely szerint a szerződésből eredő jogot és kötelezettséget a vállalkozó a megrendelő engedélye nélkül sem egészben, sem részben másra át nem ruházhatja, mert egyoldalulag csak a követelés, de nem a szerződéses jogviszony ruházható át.

Részletesen szabályozza a R. a szerződés teljesítésének és ellenőrzésének kérdését, és azt, hogy a közszállításokból végleg vagy meghatározott időre mely vállalkozók zárhatók ki.

A közszállítási szabályzat II. része a hazai beszerzési kötelezettséget szabályozza.

*
*
*

A magyar tengeri kereskedelmi hajók személyzetének szolgálati jogviszonyát nálunk mind a mai napig egy Mária Terézia által 1774.

ápr. 25-én kibocsátott abszolút rendelet, az ú. n. Editto Politico di navigazione mercantile szabályozta, valamint az ezt kiegészítő és módosító hajózási jogszabályok. A 94.602/1926. K. M. sz. r. kétségek eloszlatása végett meg is állapította, hogy e jogszabályok, valamint a Code de Commerce-nak a tengeri kereskedelemről szóló II. részében foglalt szabályai ma is hatályban vannak (l. Grill: Magánjog I. k. 63. l.). A Kúria a háború óta több ízben döntött is ezen rendeletek alapján.

Most azonban, amikor a technika a dunai hajók útját kivetítette a tengerekre is, törvényhozásunk aktuálisnak találta az abszolút érából származó ezen jogszabályok hatályonkívül helyezését és a cím-ben jelölt joganyagunk rendszeres és törvényes szabályozását. Ennek köszönheti létét a magyar tengeri kereskedelmi hajók személyzetének szolgálati rendtartásáról szóló 1934. XIX. t.-c. az ú. n. Tengerész-rendtartás (az alábbiakban: Tr.).

Tudjuk, hogy a magyar honos státusára és a magyar ingatlanra vonatkozóan mindig a hazai jog irányadó, a *lex patriae*. Ugyanez az alapvető elv érvényesül a magyar tengeri kereskedelmi hajón teljesített szolgálati jogviszonyt illetően is. A magyar jog alkalmazandó tehát, habár a szolgálati jogviszony külföldön létesült is, habár továbbá a szolgálat külföldön vagy külföldi államhoz tartozó területű vízen avagy bár külföldi jogalany irányában teljesítetik is.

A Tr. hatálya kiterjed a hajó egész személyzetére, amely áll a tisztikarból (hajóparancsnok, hajótisztek), a hajólegénységéből, és a segédszolgálatot teljesítő személyzetből (betegápolók, szolgálk, szakácsok).

A hajószolgálati szerződés érvényességéhez annak írásba foglalása szükséges. E szerződésnek tartalmaznia kell egyebek között a hajónak megjelölését, amelyen a szolgálat teljesítendő, a megteendő út, a szolgálatot, az illetmények összegét és a szerződés megszűnésének módjait.

A szerződésből eredő viták tárgyában az eljárás — választott bíróság esetét kivéve —, kizárólag a magyar bíróságok és hatóságok joghatósága alá tartozik. Valamint tehát az anyagi jogszabályok alkalmazása körében a hazai jog érvényesülése fenn van tartva, akként az eljárásban is a fenntartott joghatóság (*jurisdictio reservata*) elve érvényesül. Idevonatkozóan a Tr. azt az érdekes szankciós jogtételt állítja fel, hogy amennyiben a hajószemélyzet magyar tagja, a hajótulajdonos vagy hajóparancsnok ellen idegen bíróság előtt pert indít, vagy idegen hatóság előtt a szolgálatból kifolyólag panaszt emel, nemcsak az ott támasztott kárigényét, de megszolgált béréhez való igényét is elveszti. Az illetékesség szabályozása tekintetében a Pp. novellájának (1925: VIII. t.-c.) 22. §-ára utalunk.

A Tr. részletesen szabályozza a személyzet kötelezettségeit, jogait, szabadságidejének, illetményeinck stb. kérdését. Igen érdekes és teljesen kivételes jogszabály a szolgálati jogviszony körében, hogy ha

a hajószemélyzet tagja jogos ok nélkül abbanhagyja a munkát, a meg-
szolgált, de még ki nem egyenlített bérére vonatkozó igényeit is el-
veszti.

Ugyancsak érdekes szabályozást nyert a törvényben a szolgálati
illetmények lefoglalásának kérdése, amennyiben a hajószemélyzet tag-
jának az *utazás tartama alatt* esedékessé vált pénzbeli illetményét —
a sztereotip tartási igények kivételével — bírói végrehajtás során lefog-
lalni nem lehet, az *utazás idején kívül* esedékessé váló illetmények
végrehajtás alá vételére azonban az általános végrehajtási jogszabá-
lyok állanak fenn.

Rendszeresen szabályozza a Tr. a jogos elbocsátás eseteit, és azt,
hogy a hajószemélyzet tagja mely esetben szüntetheti meg a szolgálá-
tot rögtöni hatállyal. Utóbbiak között szerepel az az eset, ha a hajó
nemzetiségét változtatja.

Részletesen szabályozza a törvény a hajóparancsnok jogkörét és
így fegyelmi hatalmát is. A hajóparancsnok ebbeli minőségében — ott,
ahol a hajótulajdonos maga nem intézkedhetik —, külön felhatalmazás
nélkül is fel van jogosítva arra, hogy a hajótulajdonos részére oly
ügyleteket kössön, amelyek a hajó karbantartására, felszerelésére vagy
ellátására vonatkoznak; jogosítva van továbbá a hajón való fuvarozás
tekintetében fuvarozási ügyleteket kötni és hajóelismervényt (connais-
sement) kiszolgáltatni. A hajóparancsnok a legközelebbi kikötőben
megérkezése után huszonnégy óra alatt hajókáróvást köteles tenni, ha
útközben a hajót, a hajón levő személyt, vagy a rakományt érdeklő
valamely rendkívüli esemény fordult elő, így különösen, ha a rako-
mányt tengerbe kellett dobni, vagy ha erőhatalom folytán vagy más
okból a hajót vagy rakományt kár érte.

A hajóparancsnok jegyzőkönyvet köteles felvenni, ha hajósze-
mélyzet tagja vagy más személy a hajón meghal, a jegyzőkönyv tar-
talmát köteles a hajónaplóba szószertint bevezetni. Ugyanez áll az uta-
zás közben történt születésekre és végrendelet tételére.

A törvény ugyancsak részletesen szabályozza a fegyelmi vétsé-
geket, továbbá az ú. n. tengeri kihágásokat, vétségeket és büntetteket,
megjelölve az azok tekintetében eljáró hatóságokat.

A törvényt a kereskedelemügyi miniszter rendelettel fogja életbe-
léptetni.

Dr. B. T.

Uj alakulások a hitelélet terén.

A hiteljogászok egyik legfontosabb feladatuknak tekintik a rész-
vényjog reformjának megvalósítását. Ezzel el akarják érni egyrészt a
mai szabályozás mellett lehetséges visszaélések megszüntetését, más-
részt biztosítani óhajtják azt, hogy az új alapokra fektetett részvénytársaság
eredményesebben működhessen. A részvénytársasági re-
formnak azonban csak akkor van célja, ha a gazdasági élet alappil-